30. 9. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní důsledky dopravní nehody

V poslední době se, zejména v médiích, stále více mluví o velkém počtu dopravních nehod a jejich tragických následcích. Dopravní nehoda však vyjma hmotných následků má zpravidla i následky právní spočívající v porušení některé z povinností stanovených zákonem č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), které může mít za důsledek jak odpovědnost za spáchání přestupku dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, tak odpovědnost trestněprávní ve smyslu zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Vzhledem k tomu, že o kategoriích sankcí za spáchání jednotlivých přestupků bylo napsáno mnoho odborných článků, zejména v poslední době, kdy zákon o silničním provozu doznal již po několikáté zásadních změn, rozhodli jsme se v tomto článku poukázat právě na klíčové právní povinnosti spojené s účastí na dopravní nehodě a na případnou trestněprávní odpovědnost spojenou s jejich porušením.

Jak postupovat, jste-li účastníkem dopravní nehody

V první řadě považujeme za podstatné alespoň krátce shrnout postup, jak v případě, že jste se stali účastníkem dopravní nehody, postupovat, aby byly naplněny veškeré zákonné požadavky a bylo možné co nejobjektivněji prošetřit tuto událost. Poskytujeme tento stručný exkurz nejen proto, že více jak polovina účastníků dopravních nehod neumí v případě dopravní nehody správně postupovat, jak vyplývá z průzkumu pojišťoven, ale zejména také proto, že v případě správného postupu, včetně zachycení a zdokumentování podstatných okolností dané dopravní nehody lze případným trestněprávním důsledkům zcela či přinejmenším částečným způsobem předejít, resp. je možné se z této odpovědnosti tzv. vyvinit.

Dle citace ustanovení § 47 odst. 1 zákona o silničním provozu je dopravní nehoda událostí v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu.

V prvé řadě je v případě dopravní nehody důležité zachovat klid, nepanikařit a nezmatkovat, což se může jevit jako rada velice jednoduchá, ale vězte, že je ve svém důsledku radou velmi důležitou, neboť od klidného a racionálního chování řidiče, resp. účastníka dopravní nehody se odvíjí i další úkony, které bude na místě dopravní nehody následně provádět, a k nimž je dle zákona o silničním provozu povinen.

V případě dopravní nehody jsou pak stanoveny určité povinnosti, jejichž splnění je klíčové pro další průběh celé situace. V daném případě pak rozlišujeme dvě základní skupiny povinností, a to povinnosti týkající se řidiče dopravního vozidla, a dále povinnosti týkající se ostatních účastníků dopravní nehody.

Na tomto místě je vhodné alespoň stručně zmínit základní povinnosti řidiče vozidla, které se stane účastníkem dopravní nehody, přičemž se jedná o následující povinnosti:

- neprodleně zastavit vozidlo nejlépe tak, aby zůstalo v tzv. původním postavení a mohly být co nejprokazatelněji zjištěny a zaznamenány okolnosti nehody;
- zdržet se požití alkoholického nápoje a jiných návykových látek po nehodě po stanovenou dobu;
- učinit opatření k zabránění vzniku škody osobám nebo věcem, pokud tato hrozí v důsledku dopravní nehody, a
- spolupracovat při zjišťování skutkového stavu.

Jak jsme zmínili výše, mají však určité povinnosti vedle řidiče i další osoby, jež se stanou účastníky dopravní nehody, přičemž z těchto povinností bychom chtěli na tomto místě zdůraznit zejména následující:

- učinit vhodná opatření, aby nebyla ohrožena bezpečnost provozu na pozemních komunikacích v místě dopravní nehody; vyžadují-li to okolnosti, jsou oprávněni zastavovat jiná vozidla,
- oznámit, v případech stanovených tímto zákonem, nehodu policii; došlo-li k zranění, poskytnout podle svých schopností první pomoc a k zraněné osobě přivolat zdravotnickou záchrannou službu, atd.

V této souvislosti považujeme za důležité zdůraznit, že v případě, dojde-li při dopravní nehodě k usmrcení nebo zranění osoby nebo k hmotné škodě převyšující zřejmě na některém ze zúčastněných vozidel včetně přepravovaných věcí částku 100 000 Kč, jsou účastníci dopravní nehody povinni neprodleně ohlásit dopravní nehodu policistovi, a splnit další specifické povinnosti uvedené v ustanovení § 47 odst. 4 zákona o silničním provozu.

Přestupky a trestněprávní důsledky dopravní nehody

V rámci samotného šetření skutkového stavu dopravní nehody se mimo jiné šetří i zavinění nehody konkrétním viníkem. Dojde-li na základě šetření policejní nebo jiný správní orgán k závěru, že konkrétní osoba porušila některou z povinností stanovených zákonem o silničním provozu, bude tato osoba zpravidla obviněna ze spáchání přestupku proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích dle ustanovení § 22 a 23 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, a hrozí jí dle § 11 a násl. tohoto zákona některá ze sankcí od napomenutí, přes pokutu či zákaz řízení až po propadnutí věci. Nadto je třeba upozornit, že ve stanovených případech se řidiči motorového vozidla, kterému byla příslušným orgánem uložena sankce za přestupek, navíc zaznamená v registru řidičů stanovený počet bodů.

V případě dopravní nehody, při které dojde k ublížení na zdraví jiné osoby, se současně šetří, zda jednáním jejího viníka nedošlo k porušení některé z tzv. důležitých povinností stanovených zákonem o silničním provozu.

Je-li tento předpoklad potvrzen, může být proti této osobě zahájeno trestní stíhání pro trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti dle ustanovení § 148 odst. 1 trestního zákoníku, případně v závislosti na míře újmy i těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, resp. trestného činu usmrcení z nedbalosti dle § 143 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, za což pachateli hrozí

trest až šesti let odnětí svobody. Klíčovým při posuzování rozdílů a okolností poranění a jejich důsledků je pro soudy vždy lékařský nález či posudek, nikoli pouze skutečnost, jak se poškozený po útoku zdravotně cítil. V souvislosti se způsobením těžké újmy na zdraví, případně smrti, je nutné podotknout, že dobu, po kterou nebyl postižený léčen z důvodu vyčkávání na lékařský zákrok nelze zahrnovat do obsahu zaviněného následku, za který je odpovědný viník nehody.

Pokud jde o porušení tzv. důležité povinnosti stanovené zákonem o silničním provozu, pak je třeba uvést, že za porušení důležité povinnosti není dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu České republiky (kupř. rozhodnutí sp.zn. 6 Tdo 538/2002) v souvislosti s ustanovením § 148, resp. § 147 trestního zákoníku automaticky považováno porušení jakéhokoli ustanovení pravidel silničního provozu, jež mají za následek ublížení na zdraví či smrt, nýbrž jen porušení takové relevantní povinnosti, jejíž vědomé nerespektování má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví, kdy jejím porušením může snadno dojít k takovému následku.

Následně výčet „důležitých povinností“ není možné učinit taxativně, neboť je každé jednání posuzováno ve světle konkrétní situace. Typickými příklady, které soudy považují za porušení důležité povinnosti jsou kupříkladu:

- řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky;
- řízení motorového vozidla bez potřebného oprávnění;
- hrubě nepřiměřeně rychlá jízda;
- řízení vozidla za snížené viditelnosti se silně znečištěným čelním sklem a světlomety;
- předjíždění v místech, kde je to zakázáno;
- nesledování technického stavu vozidla;
- nevěnování se plně řízení;
- jízda ve vzdálenosti od vozidla, která nebyla s ohledem na rychlost vozidel bezpečná; aj.

Každá dopravní nehoda je však vždy posuzována samostatně s ohledem na její okolnosti a soud při tomto posuzování, zda byly naplněny znaky daného trestného činu, musí mimo jiné zkoumat existenci příčinné souvislosti mezi porušením důležité povinnosti a následkem jednání.

Závěr

Postupem při dopravní nehodě uvedeným v první části tohoto článku jsme se zabývali mimo jiné i z toho důvodu, že porušením některé ze zmiňovaných povinností může rovněž dojít k naplnění skutkové podstaty dalších trestných činů.

Na tomto místě bychom uvedli alespoň některé z těchto situací, jako je kupříkladu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku, jež měl účast na dané dopravní nehodě, dle ustanovení § 151 trestního zákoníku. Dále například porušení povinnosti součinnosti při zajišťování místa dopravní nehody, tedy zastavení vozidla, jeho označení, odstavení, případně při pohybu na pozemní komunikaci v blízkosti a okolí místa nehody, může ten, kdo nebude správně dodržovat bezpečnostní pravidla provozu na takovéto komunikaci, navíc způsobit dalším účastníkům tohoto provozu újmu, a to jak na majetku, tak případně na jejich zdraví, za které je samozřejmě rovněž vždy trestněprávně odpovědný. Následně pak kupř. způsobí-li řidič či spolujezdec stojícího motorového vozidla dopravní nehodu porušením povinnosti stanovené v § 26 odst. 1 zákona o provozu na pozemních komunikacích, tedy otevřením dveří vozu bez předchozího přesvědčení se, zda tím neohrozí bezpečnost ostatních účastníků provozu na dané pozemní komunikaci, je za takovouto nehodu také odpovědný.

Je tedy zřejmé, že situace bezprostředně následující dopravní nehodu a znalost právních povinností spjatých s touto situací je klíčová pro všechny účastníky silničního provozu a pro účastníky dopravní

nehody především, neboť jim umožní co možná nejsnazší zvládnutí této obtížné situace jako takové.

JUDr. Kamil Šebesta, M.B.A., LL.M
advokát

Mgr. Jana Boučková
advokátní koncipientka

KŠD ŠŤOVÍČEK
advokátní kancelář, s.r.o.

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 78 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Přezkumné řízení ve světle rozsudku NSS č. j. 6 As 237/2023-31
- Algoritmizace veřejné správy a meze správního uvážení na příkladu přijímacího řízení na střední školy
- Vydat, či nevydat rozhodnutí podle informačního zákona?
- Jak se bránit proti územnímu plánu?
- Evropské dotace srozumitelně: Díl druhý – Žadatel nebo příjemce?
- Uzavírky místních i účelových komunikací a zřizování objížděk
- Reforma nařízení EU 261/2004: Co znamená pro letecké dopravce?
- Evropské dotace srozumitelně: Díl první – Unijní a národní rámec
- Když důkazy nestačí: Rizikové aspekty prokazování řádného užívání ochranných známek
- Nestačí „mít systém“ aneb povinnosti veřejnoprávních původců při přechodu na atestovaný eSSL
- Výroční zpráva ÚOOÚ za rok 2025: nové regulatorní priority v oblasti ochrany osobních údajů